

บทที่ ๓

ความเชื่อเรื่องการบวงสรวงเทวดาของชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

ประเพณีพิธีกรรมเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของคนในสังคมแต่ละสังคม ซึ่งคนส่วนใหญ่ให้การยอมรับ แล้วนำมาเป็นแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดผลดีต่อการดำเนินชีวิต ประเพณีพิธีกรรมต้องมีการสั่งสม และสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน โดยมีความคิด ความเชื่อ ความศรัทธา ค่านิยม สภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัยเป็นตัวกำหนด ฉะนั้นแล้วความเชื่อ ประเพณีพิธีกรรมใดๆ จะคงอยู่ได้ต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขของเวลาด้วยเช่นกัน ดังเช่นแนวคิดเรื่องการบวงสรวง และข้อมูลทั่วไปของชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

๓.๑ สภาพทั่วไปของชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย^๑

๑) ประวัติความเป็นมา

ตำบลเหล่าต่างคำยังรวมอยู่กับตำบลทุ่งหลวง ต่อมาได้แยกมาเป็นตำบลเหล่าต่างคำเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑ มีหมู่บ้านครั้งแรกจำนวน ๘ หมู่บ้าน ปัจจุบันมีหมู่บ้านขยายเพิ่มขึ้น เป็น ๑๒ หมู่บ้าน

๒) พื้นที่

ในพื้นที่ตำบลเหล่าต่างคำประกอบไปด้วย ๑๒ หมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก สภาพดินทั่วไปเป็นดิน หินปนทราย

๓) เขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับ ต.หินโงม อ.เมือง จ.หนองคาย

ทิศใต้ ติดกับ ต.จอมสือ อ.เพ็ญ จ.อุดรธานี

^๑ ชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://th.wikipedia.org/wiki> [๒๐ มกราคม ๒๕๕๘].

ทิศตะวันออก ติดกับ ต.ทุ่งหลวง อ.โพธิ์ชัย จ.หนองคาย

ทิศตะวันตก ติดกับ ต.หาดคำ อ.เมือง จ.หนองคาย

๔) อาชีพ

อาชีพหลัก ทำนา

อาชีพเสริม จักสาน เลี้ยงสัตว์ เย็บผ้าโหล และรับจ้างทั่วไป

๕) สาธารณูปโภค

จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ในเขต อบต. ๑,๕๓๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๙ ของพื้นที่

๖) การเดินทาง

เส้นทางเข้าสู่ตำบลเหล่าต่างคำ สามารถเดินทางได้ ๓ เส้นทาง คือ

๑. เส้นทาง รพช. แยกจากสี่แยกโรงกลั่นสุรา ถึงเหล่าต่างคำ ระยะทาง ๑๒ กิโลเมตร

๒. แยกบ้านหมากก่อง ตามถนนสายหนองคาย - บึงกาฬ เป็นถนนโยธาธิการ ถึงตำบล ระยะทาง ๑๐ กิโลเมตร

๓. แยกบ้านภูเสด็จ ตามถนน ถึงตำบล ระยะทาง ๑๔ กิโลเมตร

๓.๒ ความเชื่อเรื่องการบวงสรวงเทวดาของชุมชนโคกหัวภู

เมื่อกล่าวถึงความเชื่อและพิธีกรรม ไม่ว่าบุคคลในสังคมหรือชุมชน เล็กใหญ่ จะยากดีมีจน ก็จะต้องมีความเชื่อ ความศรัทธาในสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ของคนในสังคมหรือชุมชนนั้นๆ ให้มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ซึ่งความเชื่อเป็นทัศนคติที่บุคคลยึดถือหรือยอมรับเป็นหลักปฏิบัติ เป็นค่านิยม เป็นความเชื่อที่คอยกำกับและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรู้สึกรู้สึกนึกคิดต่างๆ ทั้งที่เป็นเรื่องใหญ่หรือเรื่องเล็ก เรื่องสำคัญหรือเรื่องไร้สาระ เรื่องการงานหรือเรื่องอื่นๆรวมทั้งการสรุปว่าจะเลือกทำ ไม่เลือกทำกิจกรรมอะไรบ้าง ทัศนคติไม่ว่าจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความคิด และพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้ในการให้เหตุผลที่มีระบบตรรกะเป็นฐานในการหาข้อสรุป ยังอยู่ภายใต้อิทธิพลของค่านิยมส่วนตัว

ชาวชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ก็มีความเชื่อที่แตกต่างกันออกไปในแง่มุมมองตน การที่คนยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งที่สิ่งนั้นอาจมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนในบางครั้งสิ่งที่เชื่ออาจมีจริงหรือไม่มีจริงก็ได้ ปกติแล้วความเชื่อ จะเป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม ทั้งนี้เพราะเมื่อคนมีความเชื่อหรือความรู้สึกนึกคิดอย่างไรแล้ว ก็มักจะแสดงพฤติกรรมออกมาให้เห็นเป็นรูปแบบต่างๆ ซึ่งความหมายของคำว่าความเชื่อดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ความเชื่อเป็นรากเหง้าของความรู้สึก นึกคิดและพฤติกรรมที่แสดงออกของมนุษย์ว่าจะอยู่ในฐานะไหน อยู่ในสังคมใดจะต้องมีความเชื่อในสถานที่ หรือบุคคลเหล่านั้นเป็นรากฐานของชีวิตด้วยกันทั้งนั้น

๓.๒.๑ ความเชื่อแบบดั้งเดิม

การที่คนยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งที่สิ่งนั้นอาจมีตัวตนหรือไม่มีตัวตน ในบางครั้งสิ่งที่เชื่ออาจมีจริงหรือไม่ก็ได้ ปกติแล้วความเชื่อจะเป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม ทั้งนี้เพราะเมื่อคนมีความเชื่อหรือความรู้สึกนึกคิดอย่างไรแล้ว ก็มักจะแสดงพฤติกรรมออกมาให้เห็นในรูปแบบต่างๆ ซึ่งความหมายของคำว่า ความเชื่อดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ความเชื่อเป็นรากเหง้าของความรู้สึก นึกคิดและพฤติกรรมที่แสดงออกความเชื่อของชาววานรนิวาสในอดีต คนพื้นเมืองในสังคมไทยโบราณยังรู้จัก

ศาสนาพุทธและพราหมณ์ (ฮินดู) แต่ก็มี ศาสนาผี หรือความเชื่อดั้งเดิม เพราะนับถือผีพื้นเมืองของแต่ละเผ่าและอำนาจเหนือธรรมชาติ เป็นตัวแทนอำนาจดั้งเดิมในชุมชนชนบทของอีสาน มีบทบาทสำคัญในการควบคุมดูแลและจัดทรัพยากรธรรมชาติ โดยผ่านรูปแบบของความเชื่อที่ปรากฏเป็นเรื่องเล่า ตำนานหรือพิธีกรรม การประกอบพิธีทางศาสนา นอกจากนี้ผีอารักษ์ยังได้รับมอบสิทธิอำนาจในการควบคุมและดูแลพฤติกรรมของคนในชุมชน เชื่อว่าหากผู้ใดทำผิดจารีตประเพณี ผีอาจทำให้เจ็บป่วยหรือถึงตายได้^๒

ความเชื่อแบบดั้งเดิมเกิดจากการยอมรับข้อเสนอข้อใดข้อหนึ่งว่าเป็นจริงโดยที่ยังไม่อาจพิสูจน์ได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ การยอมรับนั้นประกอบด้วยความคิดและอารมณ์ ซึ่งอาจเรียกว่าศรัทธา ความเชื่อที่มีมาจากการไม่รู้และหวาดกลัวของมนุษย์ สำหรับคนไทยมีความเชื่อที่เด่นอยู่ ๓ ประเภท^๓ คือ ความเชื่อที่มีมาแต่ดั้งเดิม และความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาฮินดู และความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธลักษณะความเชื่อแต่ดั้งเดิมไม่ต่างจากชนชาติอื่น นั่นคือเชื่อในสิ่งที่มองไม่เห็นตัวตน โดยเข้าใจว่ามีฤทธิ์อำนาจเหนือคน อาจบันดาลให้ดีหรือร้ายแก่คนได้ ความเชื่อเช่นนี้เป็นความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งไม่อาจพิสูจน์ได้ด้วยวิธีการของวิทยาศาสตร์ แต่ความเชื่อนี้ก็มีอิทธิพลเหนือความคิดและการกระทำของคน

ในขณะที่ชาวบ้าน นับถือพุทธศาสนาก็มีเรื่องศาสนาพราหมณ์ และมีเข้ามาผสมผสานกลมกลืนด้วย การประกอบพิธีกรรมในชีวิตของชาวชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดหนองคาย จะมีเรื่องผีเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นงานมงคลหรืออวมงคล เช่นงานแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ งานศพและงานบุญต่างๆ ถึงแม้ว่าเทวดาจะเป็นเรื่องที่พิสูจน์ไม่ได้แต่ชาวบ้าน ก็เชื่อว่าผีมีจริง ความเชื่อเรื่องผีเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่มีมาช้านาน มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด และวิถีชีวิตของชาววานรนิวาส ผีในทัศนะของชาวชุมชนโคกหัวภู มีดังนี้

๑) ผีบรรพบุรุษ เป็นผีที่ชาวชุมชนโคกหัวภู ให้ความเชื่อและยึดเป็นที่พึ่งทางใจ เพราะเชื่อ

^๒ ทักสินา ไกรราช, “มิติวัฒนธรรมในการดูแลสุขภาพแบบพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ในอีสาน”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๙), หน้า ๕๓.

^๓ ประสาท อิศรปริดา, ความเชื่อและสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวอีสาน, (มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, ๒๕๑๘), หน้า ๖๔

^๔ สัมภาษณ์ นายคำมูล ร่ากาย, ชาวบ้านชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘

ว่าผีบรรพบุรุษเป็นผีประจำตระกูลที่เกิดจากบรรพบุรุษจะไม่ทำร้ายลูกหลาน แต่ถ้าหลานประพฤติล่วงเกินหรือไม่บอกกล่าวเรื่องสำคัญที่เกิดขึ้นหรือจัดขึ้นในครอบครัวให้ทราบ อาจจะทำอันตรายให้กับลูกหลานเกิดอาการเจ็บป่วย แต่เมื่อขอมาบอกกล่าวแล้วการเจ็บป่วยก็จะหาย ผีบรรพบุรุษที่อยู่ในความเชื่อของชาวชุมชนโคกหัวภู ได้แก่ ผีปู่ตายาย ผีหลานหญิงและหลานชาย ผีป่า ผีลุง และผีญาติอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน

๒) เทวดา มีอานุภาพเหนือกว่าผีธรรมดา เป็นกึ่งผีกึ่งเทวดา มีหน้าที่พิทักษ์ตามสถานที่ต่างๆ เช่นบ้าน วัด เมือง ป่า และแหล่งน้ำ บางทีเรียกว่า ผีเสื้อ ผีประเพณี จะให้ทั้งคุณและโทษแก่มนุษย์ ถ้าเช่นสังเวทหรือทำให้ถูกใจแล้ว ผีนั้นก็บันดาลให้เกิดผลดีแก่มนุษย์ ผู้กระทำแต่ถ้าล่วงเกินหรือละเลยในการปฏิบัติก็จะทำให้เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิต ผีประเพณี ได้แก่ ผีเรือน ผีตาแฮก มเหศักดิ์หลักเมือง ผีปู่ตา ผีนา ผีทวาร ผีไฟหลวง เป็นต้น^๕

๓) ผีอื่นๆ เป็นผีทั่วไปที่สถิตอยู่ตามต่างๆ เช่น ในน้ำ ในป่า ภูเขา ผีเหล่านี้เชื่อว่าเกิดเป็นคนมาก่อน เมื่อตายไปแล้ว การทำกรรมไว้มาก จึงไม่ได้ไปเกิด ผีกลุ่มนี้ได้แก่ ผีบอบ ผีแผด (เปรต) ผีตายโหง ผีป่า ผีพราย ผีภู ผีหลวง ผีสัตว์ต่างๆ^๖

การป้องกันผิตรายเหล่านี้ต้องใช้กรรมวิธีทางไสยศาสตร์ เช่น คาถา อาคม พระพุทธรูปต่างๆ รวมทั้งทำพิธีกรรมขับไล่ผี คนไทยพุทธโบราณเชื่อกันว่า ความผิดปกติทั้งหลายที่เกิดขึ้นและมิได้มาจากการกระทำของมนุษย์โดยตรงแล้ว ถือว่าเป็นการกระทำของเทวดาหรือวิญญาณต่างๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการเจ็บไข้ได้ป่วย หรือฝนไม่ตกตามฤดูกาลก็ตาม ฉะนั้นวิธีการบวงสรวงจึงต้องกระทำพิธีกรรมให้ถูกต้องในแต่ละเรื่อง ที่ควรบวงสรวงก็ต้องบวงสรวง^๗ การบวงสรวงกล่าวก็เชื่อกันว่าเป็นวิธีการที่จะให้เทวดาหรือเทพที่มีฤทธิ์เดชช่วยเหลือ เมื่อได้รับผลตามที่ตั้งใจแล้วจะต้องไปทำการแก้บนตามที่ได้สัญญาไว้ หากไม่แล้วเทวดาที่ตนไปบนไว้อาจโกรธแค้นและทำอันตรายเอาได้ภายหลัง

ความเชื่อชาวชุมชนโคกหัวภู มีความเชื่อเรื่องพิธีกรรมบวงสรวงเกี่ยวกับสุขวิญข้าวจุขวิญเหือน ทุกขั้นตอนมีการสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณกาล จะเริ่มต้นตั้งแต่การจัดเตรียมวิธีการ ดังที่ได้สัมภาษณ์ชาวชุมชนโคกหัวภู ได้กล่าวถึงเรื่องความเชื่อในเรื่องเทวดาที่คุ้มครองที่นาไว้ สรุปได้ว่าความเชื่อจะทำให้ผู้ปฏิบัติมีความเชื่อมั่น ว่าการสุขวิญ ได้ตามที่กำหนดจะได้รับผลผลิตตามเป้าหมาย โดยเชื่อว่า ที่นาทุกแปลงมีเทวดาและเจ้าพระแม่โพสพหรือเจ้าที่นาคอยดูแลรักษาอยู่ ดังนั้นก่อนทำกิจกรรมอะไรต้องมีพิธีบวงสรวงให้เจ้าที่นาได้ช่วยดูแลรักษาตลอดฤดูกาล ชาวนายังยึดถือเรื่องความเชื่อของพิธีพิธีบวงสรวงอยู่ ซึ่งแต่ละหมู่บ้านอาจแตกต่างกันออกไปบ้างตามที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ แต่ยังคงปฏิบัติอยู่จนถึงทุกวันนี้^๘

^๕ สัมภาษณ์ นางสมร นิลเกตุ, ชาวบ้านชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๘

^๖ สัมภาษณ์ นายอรุณ ภูไว, ชาวบ้านชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๘

^๗ สัมภาษณ์ นางลาวัลย์ อานาม, ชาวบ้านชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๘

^๘ สัมภาษณ์ นายเกียรติศักดิ์ สุพรม, ชาวบ้านชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๘

ชาวชุมชนโคกหัวภู ยังมีความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามการทำงานมงคลทุกอย่างหาฤกษ์ยาม เพราะถือว่าฤกษ์ยามดีย่อมเป็นสิริมงคล ฤกษ์ยามจึงหมายถึงเวลาที่เหมาะสมที่จะทำการมงคล ชาวบ้านชาวชุมชนโคกหัวภู ให้ความสำคัญกับฤกษ์ยามมาก เพราะถือว่าถ้าทำการใดฤกษ์ยามแล้ว ย่อมเป็นสิริมงคลฤกษ์ยามมีความสำคัญ ดังได้กล่าวมาแล้ว บทพิธีกรรมบวงสรวงทุกบทมักจะขึ้นต้น ด้วยบทชุมนุมเทวดาอยู่เสมอ^๙ ดังความว่า

“สระรัชชัง สะเสนัง สะพันธุง นะรินทัง ปะริตตานภาโว สะทา รักษะตุติ
พระรัตนวาระ เมตตัง สะเมตตะ ภาทันตา, อะวิกขิตตะจิตตะ ปะริตตัง ภาณันตุ,
สัคเค กาเม จะ รูปะ คิริสิขะระตะณู, จันตะลิกเข วิมานะ,
ทีเป รัฏฐะ จะ คาเม ตะรุณะกะหะเน, เคหะวัตถุมหิ เขตเต,
ภุมมา จายันตุ เทวา ชะละละละวิสะเม, ยักขะคันธัพพะนาคา,
ติฏฐันตา สันติเก ยัง มุนีวะระวะจะนัง, สาธะโว เม สุณันตุ ฯ
ธัมมัสสะวะนะกาโล อะยัมภะทันตา,
ธัมมัสสะวะนะกาโล อะยัมภะทันตา,
ธัมมัสสะวะนะกาโล อะยัมภะทันตา ฯ”^{๑๐}

ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์จากบทสวดวิญญูของชาวชุมชนโคกหัวภู จะเห็นได้ชัดเจนในบทสวดวิญญูหลังจากที่ไหว้พระเสร็จแล้ว จะมีคำกล่าวเชิญเทวดาสักดิ์สิทธิ์เดชเหนือมนุษย์ให้มาเป็นสักขีพยานในการทำพิธี หรือที่เรียกว่า การป่าวเทวดา ทั้งนี้เพราะชาวชุมชนโคกหัวภู มีความเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีความเชื่อมาร่วมรับรู้ในการทำพิธีดังกล่าวความเชื่อของมนุษย์เกิดจากความรู้สึกว่าจะไม่ปลอดภัยจากอำนาจเหนือธรรมชาติ เมื่อเกิดเหตุการณ์ทางธรรมชาติที่ทำอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ และเมื่อมนุษย์หาเหตุผลมาอธิบายไม่ได้ จึงเกิดความคิดว่าจะต้องมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งบันดาลให้เป็นไป และสิ่งนั้นจะต้องมีอำนาจเหนือธรรมชาติซึ่งไม่สามารถบอกได้ว่าอำนาจเหนือธรรมชาตินั้นคืออะไร จึงมีจินตนาการขึ้นตามความรู้สึกว่าสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติคือ ภูตผี ปีศาจ วิญญาณ เทวดา นางไม้ เป็นต้น

๓.๒.๒ ความเชื่อแบบพราหมณ์

ในขณะที่ชาวชุมชนโคกหัวภู นับถือพุทธศาสนาก็มีเรื่องศาสนาพราหมณ์ และเทวดาเข้ามาผสมผสานกลมกลืนด้วย การประกอบพิธีกรรมในชีวิตของชาวชุมชนโคกหัวภู จะมีเรื่องผีเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นงานมงคลหรืออวมงคล เช่น งานแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ งานศพ และงานบุญ ต่างๆถึงแม้ว่าผีจะเป็นเรื่องที่พิสูจน์ไม่ได้ แต่ชาวชุมชนโคกหัวภู ก็เชื่อว่าผีมีจริงมีความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนาอันมีความเชื่อที่แตกต่างกันหลายอย่าง โดยมีพราหมณ์เป็นผู้ทำพิธีและเป็นผู้เชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับพระเป็นเจ้า พิธีกรรมและความเชื่อต่างๆ ของศาสนาฮินดูย่อมรวมเอาลัทธิ

^๙ สัมภาษณ์ นางทองเลี่ยม ฝ่ายขาว, ชาวบ้านชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอนาทน จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๘

^{๑๐} พระครูอรุณธรรมรังสี (เอี่ยม สิริวัฒนโณ), มนต์พิธี, (กรุงเทพมหานคร : วัดอรุณราชวราราม, ๒๕๕๓), หน้า ๕๑.

วิญญานนิยมและการทำทางไสยศาสตร์หลายอย่างเข้าไว้ด้วยอย่างแน่นนอน คนไทยจึงได้รับวิธีการทางไสยศาสตร์แบบใหม่ของฮินดูเพิ่มเติมเข้ามาอีก เมื่อศาสนาพุทธเผยแผ่เข้ามาไทยจึงรับเอามาเป็นศาสนาประจำชาติเรื่อยมาจนปัจจุบัน^{๑๑}

แต่ความเชื่อในเรื่องเทวตาก็ยังคงอยู่กับคนไทยโดยทั่วไปมิได้สูญหายไปไหน มีการผสมปนเปกับศาสนาพุทธด้วย ดังนั้นพฤติกรรมทางศาสนาของคนไทยจึงมิได้เป็นไปตามแนวปรัชญาของศาสนาพุทธอย่างเดียว หากแต่ดำเนินไปตามความเชื่อและวิธีปฏิบัติดั้งเดิมที่มีอยู่ก่อนนั้นด้วยในสังคมชาวพุทธ ระบบความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์และไสยศาสตร์เป็นส่วนประกอบที่มีประโยชน์ต่อสังคมทั้งในระดับจิตใจของแต่ละบุคคลและในระดับชุมชน ซึ่งความเชื่อในไสยศาสตร์จะสามารถตอบสนองความต้องการทางจิตใจของประชาชนได้ ในระดับสังคมความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์และไสยศาสตร์ซึ่งเน้นทางด้านพิธีกรรมมาก มีบทบาทในการรวมคนในชุมชนให้มาประกอบพิธีกรรมร่วมกัน สร้างความสามัคคีและทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ไสยศาสตร์เป็นความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ เช่น ผีसाงเทวดา และสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ การติดต่อกับสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติทำได้โดยพิธีกรรม เช่นการใช้เวทมนตร์คาถา โดยมีผู้ประกอบพิธีกรรม คือ หมอผี คนทรงหรือจ้ำ แล้วแต่กรณี ซึ่งเน้นพิธีกรรมและพยายามดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์บางอย่างเป็นส่วนบุคคล อันเป็นข้อแตกต่างจากศาสนา^{๑๒} เพราะความเชื่อในเรื่องนั้นต่างก็มีมูลเหตุด้วยกันทั้งหมด

ลัทธิวิญญานนิยมและไสยศาสตร์ของไทยมีมานานแล้วก่อนที่จะพระพุทธศาสนาจะเผยแผ่เข้ามาสู่สุวรรณภูมิ การปฏิบัติทางไสยศาสตร์ต่างๆก็มีมานานแล้วเช่นกัน เป็นการยากที่จะแยกลัทธิวิญญานนิยมออกจากไสยศาสตร์ เพราะการทำไสยศาสตร์ต้องมีความเชื่อเบื้องต้นว่า มีเทวดาหรือผีชนิดต่างๆ ที่มีอำนาจหรือฤทธิ์เดชเหนือมนุษย์คอยกระทำให้เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งนอกเหนืออำนาจมนุษย์ที่จะทำให้เป็นไปได้ ความเชื่อในเรื่องวิญญานและการทำทางไสยศาสตร์ของคนไทยจึงน่าจะเป็นความเชื่อเก่าแก่ดั้งเดิม^{๑๓} และเป็นวิธีการแก้ปัญหาและเผชิญกับวิกฤติต่างๆ ในชีวิตของมนุษย์มาแต่โบราณ ศาสนาฮินดูน่าจะเป็นศาสนาใหญ่ศาสนาแรกที่แผ่เข้ามาในเมืองไทย ซึ่งมีเทพเจ้าหลายองค์และมีฤทธิมาก ได้แก่ พระพรหม พระศิวะและพระนารายณ์ เป็นต้น

พิธีกรรมทางศาสนาฮินดูมีอยู่มากมาย โดยมีพราหมณ์เป็นผู้ทำพิธีและเป็นผู้เชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับพระเป็นเจ้า พิธีกรรมและความเชื่อต่างๆ ของศาสนาฮินดูย่อมรวมเอาศาสตร์หลายอย่างเข้าไว้ด้วยอย่างแน่นนอน คนไทยจึงได้รับวิธีการทางไสยศาสตร์แบบใหม่ของฮินดูเพิ่มเติมเข้ามาอีก เมื่อศาสนาพุทธเผยแผ่เข้ามา ไทยจึงรับเอามาเป็นศาสนาประจำชาติเรื่อยมาจนปัจจุบันแต่ความเชื่อก็ยังคงอยู่กับคนไทยโดยทั่วไปมิได้สูญหายไปไหน มีการผสมปนเปกับศาสนาพุทธด้วย ดังนั้นพฤติกรรมทางศาสนาของคนไทยจึงมิได้เป็นไปตามแนวปรัชญาของศาสนาพุทธอย่างเดียว หากแต่

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายบุญเสียง ศรีแก้วต่างวงศ์, ชาวบ้านชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายสาร บัววัน, ชาวบ้านชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๘

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายประคอง สิงห์คำ, ชาวบ้านชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๘

ดำเนินไปตามความเชื่อและวิธีปฏิบัติดั้งเดิมที่มีอยู่ก่อนนั้นด้วย ในสังคมชาวพุทธ ระบบความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์และไสยศาสตร์เป็นส่วนประกอบที่มีประโยชน์ต่อสังคม ทั้งในระดับจิตใจของแต่ละบุคคลและในระดับชุมชน ซึ่งความเชื่อในไสยศาสตร์จะสามารถตอบสนองความต้องการทางจิตใจของประชาชนได้^{๑๔}

ในระดับสังคมความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์และไสยศาสตร์ซึ่งเน้นทางด้านพิธีกรรมมาก มีบทบาทในการรวมคนในชุมชนให้มาประกอบพิธีกรรมร่วมกัน สร้างความสามัคคีและทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ไสยศาสตร์เป็นความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ เช่น ผีสงเทวดา และสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ การติดต่อกับสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติทำได้โดยพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ เช่นการใช้เวทมนตร์คาถา โดยมีผู้ประกอบพิธีกรรม คือ หมอผี คนทรงหรือจ้ำ แล้วแต่กรณี ซึ่งเน้นพิธีกรรมและพยายามดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์บางอย่างเป็นส่วนบุคคล อันเป็นข้อแตกต่างจากศาสนาจากการศึกษาพบว่า ความเชื่อของพราหมณ์ที่ชาวชุมชนโคกหัวภูให้ความสำคัญ คือ เป็นความเชื่อที่ยึดถือกันมาตั้งโบราณ ที่ว่าจะต้องถือตามวัน เวลา สถานที่ในการประกอบพิธีกรรมนั้นมีการปฏิบัติกันมาอย่างไรบ้าง และมีหมอพราหมณ์เข้ามาเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมนั้น ๆ เพื่อที่จะได้มีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมหรือประเพณีที่ปฏิบัติกันมานั้นเอง

๓.๓.๓ ความเชื่อแบบพุทธศาสนา

เมื่อกล่าวถึงเรื่องของความเชื่อและพิธีกรรมในแง่ของพุทธศาสนา บุคคลในสังคมชุมชนหมู่บ้าน รวมไปถึง จะต้องมีความเชื่อและพิธีกรรมในแง่ของโดยมีความแตกต่างกันออกไป ตามวัน เวลา สถานที่ นั้นๆ ก็ล้วนมีความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในพิธีกรรมหรือความเชื่อเหล่านั้นจะได้กล่าวต่อไปนี้

ศาสนาเป็นสิ่งที่มียึดถือต่อความเชื่อความรู้สึคนึกคิด และพฤติกรรมของ ชาวบ้านชาวชุมชนโคกหัวภูมากที่สุด ชาวบ้านชุมชนโคกหัวภูเห็นว่าสังคมของมนุษย์ต้องมีศาสนา ถ้าปราศจากศาสนาแล้วจะทำให้สังคมป่าเถื่อน คนไม่รู้ดีรู้ชั่ว ไม่ละอายหรือเกรงกลัวต่อบาป บ้านเมืองจะมีแต่ความวุ่นวายและวิบัติล่มจม ศาสนาเป็นเสาหลักในการยึดเหนี่ยวของจิตใจเป็นหลักแห่งความเชื่อถือในวิถีชีวิตของชาวบ้าน ความเชื่อในพุทธศาสนาได้ถูกผสมผสานเข้ากับความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์และความเชื่อเรื่องวิญญาณและภูติผีปีศาจ ซึ่งพุทธศาสนาลักษณะดังกล่าว เรียกว่าพุทธศาสนาแบบชาวบ้าน (Folk Buddhism) ซึ่งมีรูปแบบเฉพาะตัวและมีความแตกต่างจากพระพุทธศาสนาในท้องถิ่นอื่นๆ

เนื่องจากชาวชุมชนโคกหัวภู มีความเชื่อว่าศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจที่สังคมดั่งนั้น เมื่อมีการสร้างบ้านแปลงเมืองที่ใด ชาวบ้านจะหาบริเวณสำหรับสร้างวัดไว้ด้วย เพราะถือว่าหมู่บ้านต้องมีวัดต้องมีพระสงฆ์ และที่สำคัญที่สุดชาวบ้านเชื่อว่า การทำบุญในพุทธศาสนาจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้มนุษย์ ได้ไปเกิดในสวรรค์เชื่อว่าพระพุทธเป็นสัญลักษณ์ของปัญญาเพราะพระธรรมเป็น

^{๑๔} สัมภาษณ์ นางพวงศรี มูลคาย, ชาวบ้านชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๘

คำสั่งสอนให้คนเกิดความรู้หรือปัญญา และพระสงฆ์เป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ เชื่อว่าถ้าใครบูชาแล้วผู้นั้นจะมีทรัพย์สมบัติอย่างบริบูรณ์ เทวดาจะคอยปกป้องรักษา

ผลของความเชื่อ ความเชื่อนับเป็นพื้นฐานแห่งการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประโยชน์ของความเชื่อ ทำให้มีลักษณะต่างๆ ดังนี้ คือความเชื่อทำให้เกิดความมั่นใจ ความเชื่อทำให้เกิดพลังความเชื่อทำให้เกิดการสร้างสรรค์ ความเชื่อทำให้เกิดความสามัคคี ความเชื่อทำให้เกิดรูปธรรม (สัญลักษณ์) ความเชื่อเป็นพื้นฐานให้เกิดปัญญา^{๑๕} ความเชื่อทำให้การนับถือศาสนาเป็นไปอย่างมั่นคง ความเชื่อทำให้เกิดฤทธิ์ทางใจในทางตรงกันข้าม หากความเชื่อนั้นเป็นความงมงายไม่ใช้วิจารณ์ญาณ กล่าวคือ เชื่อตามคำบอกเล่าของบรรพบุรุษ โดยมีได้พิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผล ก็ทำให้เกิดผลเสียแก่ชุมชน สังคม

ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ความเชื่อและการบวงสรวงเทวดาของชาวมุขชนโคกหัวภู มองได้ในสองลักษณะคือ การมีความสัมพันธ์ในด้านความเชื่อ และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นการแสดงความยอมรับนับถือพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ในสถานะของความเคารพ สิ่งที่น่ามาแสดงให้คนอื่นเคารพ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ความศักดิ์สิทธิ์ แก่อัตลักษณ์^{๑๖} และการบวงสรวง ในแง่เป็นสื่อที่ทำหน้าที่เผยแพร่พระรัตนตรัย เป็นผู้นำเสนอ เป็นตัวกลางเพื่อการเข้าถึง การปรับประยุกต์ใช้หลักธรรม ในรูปแบบความเข้าใจ ความเชื่อถือในพระรัตนตรัย ก็ได้ปรับให้มีความเป็นไปได้ ในฐานะของบุคคลผู้มีศรัทธาในพระรัตนตรัย ได้รับประสบการณ์โดยตรง เช่น การหายจากความเจ็บป่วย ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ได้รับโชค เพราะขอพรจากพระรัตนตรัย เกิดเป็นความเชื่อมั่นรู้สึกถึงภาวะของความเป็นผู้วิเศษ ตระหนักได้โดยตรงถึงภารกิจที่ต้องช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ดีทั้งหลาย อย่างเช่นที่ตัวเองได้รับ มีการแนะนำให้คนอื่นผู้มาขอคำแนะนำ เกิดศรัทธาเชื่อมั่นในพระรัตนตรัยด้วยทั้งสองลักษณะนั้น มีลักษณะร่วมกันอยู่คือ พระรัตนตรัยได้รับการเคารพเชิดชูไว้ในระดับสูง ไม่นำมาร่วมในกิจกรรมที่เป็นพิธีกรรม แต่มีบางที่มีความเชื่อถือ^{๑๗} เป็นสิ่งที่มนุษย์ค่อยๆ เรียนรู้ในเรื่องของความเชื่อและพิธีกรรม ว่ามีอำนาจลึกลับที่จะทำให้มนุษย์ได้รับผลดีผลร้ายเมื่อมนุษย์กลัวอำนาจลึกลับนั้น ก็จะกระทำการต่างๆ เพื่อมิให้ถูกลงโทษและเพื่อให้อำนาจนั้นพึงพอใจ

ดังนั้น สรุปได้ว่า พิธีกรรมการบวงสรวงเทวดาของมุขชนโคกหัวภู เชื่อว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดขึ้นต้องมีผู้บันดาล ให้มนุษย์ตั้งเทพเจ้าประจำสิ่งนั้นๆ ขึ้น ความเชื่อเกิดจากสภาพที่บุคคลให้ความมั่นใจเห็นคล้อยตาม และพร้อมที่จะปฏิบัติตามสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วนำไปถ่ายทอดให้บุคคลอื่นได้ทราบ เพื่อต้องการให้เกิดความมั่นใจเห็นคล้อยตาม และปฏิบัติตามด้วย โดยไม่คำนึงว่าความเชื่อนั้นๆ มีเหตุผลที่สามารถพิสูจน์ได้หรือไม่ และชี้ให้เห็นว่าความเชื่อของคนมีมูลเหตุมาจากความไม่รู้ความไม่รู้ทำให้เกิดความกลัว ครั้นเมื่อมีความกลัวแล้วจึงคิดสร้างความเชื่อขึ้นมาเพื่อให้เป็นที่พึ่งทางใจ ความเชื่อบางอย่างอาจหมดความจำเป็น ไม่มีประโยชน์ และไม่มีคามหมายโดยตรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ใน

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายทอง คำเมืองคุณ, ปรชาญชาวบ้านมุขชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๘

^{๑๖} สัมภาษณ์ นางปุ่น คำเมืองคุณ, ชาวบ้านมุขชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๘

^{๑๗} สัมภาษณ์ นางทองม้วน ณ หนองคาย, ชาวบ้านมุขชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๘

ปัจจุบัน แต่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์เพื่อให้อนุชนได้ศึกษาเหตุผลและสาระที่เกิดจากความเชื่อในสิ่งต่าง ๆ พิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญ เป็นประเพณีที่ชาวชุมชนโคกหัวภู กระทำมาช้านานและมีการสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ เพราะมีความเชื่อว่า ในความเป็นมนุษย์ทุกคนที่มีส่วนประกอบอยู่สองส่วน คือ ร่างกายและจิตใจ

ความเชื่อเป็นสิ่งที่เป็นามธรรม แต่มนุษย์จะขาดไม่ได้ ถ้าปราศจากความเชื่อ ทำให้เกิดสิริมงคลและมีความมั่นใจในการดำเนินชีวิตในสังคม จึงจำเป็นต้องจัดให้มีพิธีกรรมบวงสรวงเทวดา เพื่อการทำให้เกิดมงคลขึ้น เพื่อให้มงคลมาอยู่กับร่าง ถึงแม้ว่าสภาพทั่วไปของบ้านเมืองในปัจจุบันจะได้เปลี่ยนแปลงไปแต่การจัดพิธีกรรมบวงสรวงก็ยังเป็นที่นิยมของชาวชุมชนโคกหัวภู อยู่อย่างเสมอ พิธีกรรมบวงสรวงเทวดาที่ยังคงมีการทำสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เพราะฉะนั้นสิ่งที่ปรากฏอยู่กับชุมชน คือ คุณค่าของพิธีกรรมบวงสรวงเทวดา เป็นองค์ประกอบของพิธีกรรมอันได้แก่ ผู้นำพิธี ผู้ร่วมพิธีกรรมวัสดุสิ่งของหรือเครื่องสังเวยเนื้อหาในบทบวงสรวง เวลาและสถานที่ ล้วนแล้วแต่เป็นสัญลักษณ์ ในการสื่อความหมายแห่งความดีความงาม สิ่งทั้งปวงประพฤติปฏิบัติของคนในชุมชนโคกหัวภูแทบทั้งสิ้น และโดยเนื้อหาสาระของพิธีกรรมบวงสรวงที่เป็นส่วนรวม คือไม่ว่าพิธีกรรมจะมีรูปแบบอย่างไร พิธีกรรมก็ยังให้คุณค่าสาระเหมือนกัน

๓.๓ การบวงสรวงเทวดาของชุมชนโคกหัวภู

๓.๓.๑ จุดประสงค์ของการบวงสรวง

ชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอนิพนธ์ จังหวัดหนองคาย ได้มีจุดประสงค์ในการทำการบวงสรวงก็เพื่อเป็นการอัญเชิญท่านผู้เป็นใหญ่ ท่านผู้มีพระคุณ ถ้าศาสนาพราหมณ์ก็บูชาพระพรหม เทวอารักษ์ ถ้าเป็นชาวพุทธก็อัญเชิญท่านผู้เป็นใหญ่สูงสุด คือองค์พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เจ้า พระอริยสาวกทุกๆ พระองค์เป็องบนพระนิพพาน คุณบิดามารดาทุกๆชาติ เทพเจ้าพระพรหมเทวดาที่ดูแลคุ้มครองป้องกันทั้ง ๓ โลก^{๑๘}

"...การบวงสรวงเป็นการเชิญเทวดาทั้งหมด อารธนาพระ แม่แต่บารมีของพระพุทธรูปเจ้าลงมาทั้งหมด และพรหมทั้งหมด การบวงสรวงแบบนี้ถ้าลูกหลานยังไม่สามารถจะเห็นบุคคลผู้มาได้ก่อนที่จะฟังเสียงของฉัน จดรูป จดเทียน แล้วก็เปิดเครื่องได้ยินเสียงบวงสรวงหรือขมุนมเทวดาแล้ว ก็จงคิดว่า พระก็ดี พรหมก็ดี เทวดาก็ดี ทั้งหมดที่ฉันเชิญมาเวลานี้ก็เสียงนี้ มีก็องค์ก็ตาม พวกเธอทั้งหลายแสดงความนอบน้อมว่า ข้าพเจ้าขอแสดงความเคารพในทุกท่าน แล้วก็ขอ ทุกท่านจงสงเคราะห์ให้จิตใจของพวกเราทั้งหมดตกอยู่ในสัมมาทิฐิ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระก็ดี พรหมก็ดี เทวดาก็ดี มีธรรมใดที่ท่านเห็นแล้ว ขอให้ข้าพเจ้าเห็นธรรมนั้นด้วยเถิด แล้วขอให้คุ้มครองอะไรบ้างก็ว่ากันไปตามใจนึก^{๑๙}

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายทองวัน วังสีโก, ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอนิพนธ์ จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๘

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายทองวัน วังสีโก, ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอนิพนธ์ จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๘

๓.๓.๒ เครื่องบวงสรวง

ชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอนิพนธ์ จังหวัดหนองคายใช้เครื่องบวงสรวงแบบครบถ้วน ซึ่งใช้กับ วัด สถานที่ราชการ บริษัท ห้างร้าน โรงงาน หรือบ้านที่มีฐานะพอทำได้ หลวงพ่อท่านแนะนำไว้ดังนี้

๑. บายศรี (ทำเป็นชั้นๆ ต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งชั้น)
๒. ไก่ ๑ ตัว (วางไว้ทิศเหนือของโต๊ะ)
๓. หมู ๓ หัว (วางทิศตะวันออก ทิศตะวันตก ทิศใต้ อย่าวางทิศเหนือ ถ้าวางทิศใดต้องมีเรื่องแน่)
๔. ขนมต้มแดง และขนมต้มขาว
๕. ข้าวปากหม้อ ไข่ลวกยอด (ไข่ใส่ยอดบายศรี)
๖. กลัวย่นน้ำว่าสุก ๑ หวี
๗. มะพร้าวอ่อน
๘. ถักราชมาส (ถั่วเขียวคั่ว)
๙. ถ้าชาวบ้านธรรมดา มีฐานะพอสมควรตั้งแต่จนถึงปานกลางนะ ใช้หมูชิ้นหนึ่ง แต่ชิ้นหนึ่งต้องไม่น้อยกว่าครึ่งกิโล มีปลา เพื่อพระภูมิเจ้าที่เพราะพิธีตั้งเป็นเรื่องท่านทำวามหาราชท่าน^{๒๐}

๓.๓.๓ ประโยชน์ของการบวงสรวง

จากการทำการบวงสรวงของชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอนิพนธ์ จังหวัดหนองคาย พอสรุปคุณค่า หรือคุณประโยชน์จากการได้รับการบวงสรวงคือ

๑. เป็นการปฏิบัติบูชา ด้วย กาย วาจาใจ เป็นพุทธานุสสติกรรมฐาน เป็นการบูชาแบบพิธีการเทิดพระเกียรติของท่านผู้มีพระคุณยิ่งใหญ่ไพศาล คือองค์พระบรมโลกนาถศาสดา สัมมาสัมพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ พระปัจเจกพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ พระโพธิสัตว์เจ้าทุก ๆ พระองค์ พระธรรม พระอริยสงฆ์สาวกทุก ๆ พระองค์ คุณพ่อ คุณแม่ทุก ๆ ชาติ คุณครูอาจารย์ทุก ๆ ชาติ เทพ เทวาอารักษ์ผู้รักษาโลกนี้ทุก ๆ พระองค์
๒. เป็นการมอบกายถวายชีวิต เป็นลูกศิษย์ขององค์พระตถาคตเจ้าอย่างเป็นทางการ
๓. เพื่อสงเคราะห์สรรพสัตว์ทุกดวงจิตในโลกมนุษย์ ตั้งแต่ เปรต ผี วิญญาณพนजरคน ให้พ้นทุกข์ พ้นอันตราย และให้โลกอยู่ร่มเย็นเป็นสุข จากอาณิสสผลบุญของการบวงสรวงที่สรรพสัตว์ได้โมทนากับกุศลผลบุญ
๔. สรรพสัตว์ทั้งหมดทุกดวงจิตวิญญาณ ทั้งผีและคนได้เห็นพระฉัพพรรณรังสี รัศมี
- ๖ ประการขององค์สมเด็จพระทวงษ์สวัสดิ์โสภาคย์ที่ได้โปรดเมตตาทรงเสด็จมาเป็นองค์พระประธานของการบวงสรวง ก็มีจิตปิติ ยินดี สดชื่น เบิกบาน มีความสุข พ้นจากทุกข์บาปกรรม
๕. เป็นการสะเดาะเคราะห์ของโลกมนุษย์ซึ่งมีแต่ความเดือดร้อนวุ่นวาย จากภัยสงคราม ภัยธรรมชาติ โรคภัยไข้เจ็บ อุบัติเหตุต่าง ๆ ภัยเศรษฐกิจ ฯลฯ เนื่องจากบาปกรรมของ คน

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายลอง คำเมืองคุณ, ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอนิพนธ์ จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๘

สัตว์ รวมทั้งภูต ผีวิญญาณมากมายหลายล้านที่คนมองไม่เห็น ผี คือจิตวิญญาณของคนที่ยาแล้ว แต่ไม่ไปไหนยังคงเวียนวนอยู่ในโลก เพราะความลุ่มหลงในร่างกายตนเอง ร่างกายคนรัก ทรัพย์สินสมบัติของตน จึงไม่พ้นจากการเป็นผี

๖. เป็นงานพุทธาภิเษก ด้วยการขอพระบารมี พระผู้มีพระภาคเจ้าได้เมตตาให้วัตถุมงคล ทุกชนิดมีพลังพระพุทธานุภาพ พระธรรมานุภาพ พระสังฆานุภาพ เพื่อปกป้องรักษา ป้องกันอันตราย และช่วยให้ผู้ได้วัตถุมงคลไปบูชา มีจิตก้าวหน้า เข้าถึงพระธรรม ได้รวดเร็ว^{๒๑}

๓.๓.๔ ขั้นตอนการทำพิธีบวงสรวงชุมชนโคกหัวภู

ขั้นตอนในการดำเนินการทำพิธีบวงสรวงของชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดหนองคาย มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

๑. ทำปีละครั้ง นิยมทำตอนเช้า ไหว้พระกล่าวอัญเชิญพระผู้มีพระภาคเจ้าทุก ๆ พระองค์ พระปัจเจกพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ พระโพธิสัตว์เจ้าทุก ๆ พระองค์ พระอริยสงฆ์เจ้า คุณบิดามารดา คุณครูอาจารย์ เทพพรหมผู้เป็นใหญ่ดูแลโลก รวมทั้งท่านท้าวมหาราชทั้ง ๔ พระภูมิเจ้าที่ แม่พระธรณี แม่พระคงคา แม่พระโกลส รุกขเทวดา ท้าวชั้นฟ้า ชั้นดินทุก ๆ พระองค์ ขออัญเชิญมาทั้งหมด

๒. กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย

๓. กล่าวขอขมาต่อพระรัตนตรัย

๔. ตั้งจิตอธิษฐานปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ

๕. กล่าวขอพรในสิ่งที่ปรารถนา แล้วแต่ท่านตั้งใจจะทำอะไร ถวายสังฆทาน ทำบุญวิหารทาน ธรรมทาน

๖. ทำสมาธิ ๕ นาที

๗. ถวายสังฆทาน ทำบุญ

๘. แผ่เมตตาอุทิศส่วนกุศลขอฝากไปกับพระฉัพพรณรังสีรัศมี ๖ ประการขององค์สมเด็จพระปิติมารบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าไปยัง นรกโลก มนุษย์โลก เทวโลก พรหมโลก ขอให้สรรพสัตว์ ทุกดวงจิตหลุดพ้นจากภัยอันตราย มีความสุขสดชื่น และหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดโดยสิ้นเชิง^{๒๒}

๓.๔ สรุป

พิธีกรรมบวงสรวงเทวดาที่ปรากฏในชุมชนโคกหัวภู ทั้งหมดมีคุณค่าที่เกิดต่อบุคคล อันได้แก่ความเชื่อและความศรัทธากับสิ่งเหล่านี้ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า คติความเชื่อที่เป็นแนวคิดหลักของพระพุทธศาสนาที่ชาวชุมชนโคกหัวภู มีความเชื่อ ได้แก่ คติความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม ซึ่งสะท้อนออกมาจากพฤติกรรมหรือการกระทำของพิธีกรรมหรือวิถีชีวิต ความเชื่อเรื่องเทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องมงคลและอัปมงคล ความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม ความเชื่อ

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายทองวัน วงศ์โก, ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๘

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายลอง คำเมืองคุณ, ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่องอำนาจคุณพระรัตนตรัยความเชื่อเรื่องบุญกรรม เพื่อให้เกิดความสบายใจ เห็นคุณค่าของ คน สัตว์ และสิ่งของที่มีบุญคุณกับตนและชุมชน เกิด ความกตัญญูกตเวที ความอ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ มีความโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจงาม เป็นผลให้เกิดความสามัคคี และเมื่อรูปแบบของพิธีกรรมเปลี่ยนไปตามประเภทของการพิธีกรรมบวงสรวงเทวดาก็จะมีการประยุกต์สละเกิดเป็นคุณค่าที่สอดคล้องกับประเภท และสภาพการณ์และรูปแบบของการบวงสรวง เช่น ความรู้เรื่องการเกิด การคลอด การบวชการครองเรือน การสร้างบ้าน การรักษาโรคภัยไข้เจ็บด้วยวิธีการรักษาแบบชาวบ้าน เพราะว่าความเชื่อและพิธีกรรมการบายศรีสู่ขวัญมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและสังคมของชาวบ้านตั้งแต่เกิดจนตาย

การศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อและการบวงสรวงเทวดาจึงเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิถีชีวิต และสังคมของชาวบ้านซึ่งเป็นรากฐานของสังคมในปัจจุบันและอนาคต การบวงสรวงเทวดาจากจะเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อชีวิตของชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดหนองคายแล้ว การศึกษาความเชื่อและการบวงสรวงเทวดาของชาวบ้านชุมชนโคกหัวภู ได้สะท้อนให้เห็นความจริงบางประการ เกี่ยวกับชีวิตที่น่าสนใจ ได้แก่วิถีชีวิตความเชื่อตลอดจนสภาพเศรษฐกิจทางสังคม และวัฒนธรรมที่ปรากฏในการบวงสรวงเทวดาซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า ชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดหนองคาย ก่อนจะทำการบวงสรวงเทวดา มีการเชื่อมโยง เข้าวิถีชีวิตของชาวบ้าน เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นพิธีกรรมที่สื่อถึงความหมายในการเคารพศรัทธาที่มีต่อผู้ที่มีพระคุณและเป็นการอนุรักษ์ประเพณีที่ดีงาม